

عکس: تسنیم

مدیردفتر ارزیابی محیط زیست حذف کامل بند «ارزیابی زیست محیطی پروژه‌ها»

در برنامه هفتم توسعه وارد کرد

اصلاح یال و کوپال محیط زیست

۲

ماده

طبق کمیسیون ماده ۲ دولت، مجریان طرح‌ها موظفند در مرحله امکان‌سنجی و مکان‌یابی گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی مربوط را تهیه و جهت بررسی و تأیید «کارگروه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی» به سازمان حفاظت محیط‌زیست ارائه کنند.

چند روز پیش برخی از رسانه‌ها از حذف بند مربوط به «ارزیابی زیست‌محیطی پروژه‌ها» خبر دادند. این خبر واکنش فعالان و کارشناسان محیط‌زیست را در پی داشت و آنها هشدار دادند این اقدام به تشدید روند تخریب محیط‌زیست در کشور می‌انجامد. حنیف‌رضا گلزار، کارشناس ارشد آب و خاک در گفت‌وگو با «ایران» می‌گوید: «گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی طرح‌های توسعه‌ای، تنها اهرم فشار سازمان محیط‌زیست برای اعمال قدرت در فرایند اجرای پروژه‌های عمرانی در سطح کشوراست اما با حذف این بند، همین قدرت کوچک، سازمان را به شیربی‌یال و کوپال تبدیل می‌کند که وجود و

ماندنش در ساختار اداری کشور هیچ توجیهی ندارد.»
با وجود این، مدیر دفتر ارزیابی در گفت‌وگو با «ایران» چنین انتقادهایی را وارد نمی‌داند و می‌گوید: «بند مربوط به ارزیابی زیست‌محیطی به طور کامل از برنامه هفتم توسعه حذف نشده است.»

بی توجه به اهمیت محیط‌زیست

بند مربوط به «ارزیابی زیست‌محیطی پروژه‌ها» از برنامه سوم توسعه وجود داشت و در برنامه‌های توسعه چهارم، پنجم و ششم نیزآمده است؛ بندی که صاحبان صنایع، طراحان و مجریان پروژه‌های عمرانی در ایران را موظف می‌کرد پیش از اجرای طرح‌های خود تحقیقاتی انجام دهند تا مشخص شود اجزای پروژه‌هایشان چه تأثیراتی بر محیط‌زیست به جا خواهد گذاشت؛ بندی که پیش از هر چیزبه دنبال توسعه پایدار است که در آن، هم کشور به سمت توسعه برود و هم هزینه کمتری روی دوش محیط‌زیست و منابع طبیعی و جوامع محلی آن بگذارد.

ارزیابان زیر نظر سازمان

تا پیش از آنکه خبر حذف بند ارزیابی پروژه‌های زیست‌محیطی توسط خبرگزاری تسنیم منتشر شود، کارشناسان به دنبال آن بودند که ارزیابی به صورت کامل زیر نظر سازمان حفاظت محیط‌زیست قرار بگیرد. آنها اعتقاد داشتند وقتی کارفرما (مجری طرح‌های پروژه‌ای) حقوق ارزیاب‌ها را پرداخت می‌کند، نتایج ارزیابی قابل اعتماد نخواهند بود، چون کارفرمایان به ارزیابان حقوق نمی‌دهند که جلوی کارشان را بگیرند. بنابراین گلزار می‌گوید: «گزارش ارزیابی‌های

کارشناسان

فرونشست

زمین با

شدت

بیشتر را

از تبعات

اجرای

طرح‌های

بدون

پیوست

زیست

محیطی

می‌دانند

و فعال محیط‌زیست نیز در گفت‌وگو با «ایران» امیدوار است آنچه دربارہ پیش‌نویس برنامه هفتم توسعه مطرح شده است واقعیت نداشته باشد، زیرا در صورت واقعیت، فاجعه بزرگی اتفاق می‌افتد و به شکلی با شکست سرزمینی مواجه خواهیم شد.

حسین آخانی، حذف بند ارزیابی محیط‌زیست را خلاف نص صریح قانون می‌داند و با استناد به اصل ۵۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌گوید: «در نظام جمهوری اسلامی حفاظت محیط‌زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند وظیفه عمومی تلقی می‌شود. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط‌زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است.»

او می‌گوید: «در حال حاضر با تأثیرات بسیار مخرب پروژه‌هایی که در این سال‌ها حتی با ارزیابی زیست‌محیطی انجام شده است، مواجه هستیم، زیرا هم‌اکنون می‌بینیم که ارزیابی‌های زیست‌محیطی با لابی‌گری انجام می‌شود و به شکلی حقایق را دور می‌زنند.»

کمیسیون ماده ۲ چه می‌گوید؟

مجید مخدوم، عضو شورای عالی محیط‌زیست نیزبا تأکید براینکه بعید می‌دانم این موضوع واقعیت پیدا کند به «ایران» می‌گوید: «طبق کمیسیون ماده ۲ دولت، مجریان طرح‌ها موظفند در مرحله امکان‌سنجی و مکان‌یابی گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی مربوط را تهیه و جهت بررسی و تأیید «کارگروه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی» به سازمان حفاظت محیط‌زیست ارائه کنند.»

به گفته مخدوم این لایحه در ۲۳ فروردین ۱۳۷۳ در هیأت دولت تصویب شد که در ابتدا ۷ طرح بود و اکنون به ۵۵ طرح رسیده است. این لایحه از برنامه سوم توسعه اجرایی شد که می‌توان گفت برنامه چهارم توسعه از دیگر برنامه‌ها بهتر بود.

او که عضو شورای عالی حفاظت محیط‌زیست است، می‌گوید: «در این زمینه با من صحبتی نشد و در جریان حذف این بند و لایحه نیستم. ارزیابی زیست‌محیطی اعتبار سازمان حفاظت محیط‌زیست است و این سازمان به وسیله این بند توانسته است از اجرای بسیاری از طرح‌های مخرب جلوگیری کند. هر چند برخی از پروژه‌های کلان و کلیدی کشور بدون برخورداری از پیوست‌های زیست‌محیطی اجرا شده، اما با وجود این در ۵۰ درصد موفق بوده است.»

به گفته وی در صورتی که دولت این لایحه را کنار بگذارد، شرایط برای استفاده بهینه و کاربردی از بناهای تاریخی با مشخصاتی که در نظر گرفته شده جزو سیاست‌های جدی دولت است و بخش خصوصی می‌تواند در این زمینه مشارکت کند.»

ضرغامی مشارکت بخش خصوصی در مرمت، نگهداری، اداره و استفاده بهینه و کاربردی از بناهای تاریخی با مشخصاتی که در نظر گرفته شده را هم جزو سیاست‌های جدی دولت دانست و گفت: «در این دولت ما ابعاد این کار را سرعت بخشیدیم تا مردم مشارکت کنند.»

وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی می‌گوید: «بسیاری از ابنیه تاریخی ما در حال از بین رفتن هستند و هیچ اعتباری برای مرمت آنها در کشور وجود ندارد. بعد از مرمت هم مسأله نگهداری و مدیریت آنها پیش می‌آید که بحث مفصلی است.»

به اعتقاد ضرغامی، مردم باید در این زمینه مشارکت کنند و بخش خصوصی می‌تواند کمک کند تا طبق مزایده این ابنیه به افرادی با مدت مشخص و مبلغ مشخص طبق قانون، بهره‌برداران خصوصی در نگهداری کنند و در حوزه‌هایی که ما تأیید می‌کنیم کاربری خوبی برایشان در نظر بگیرند. ضرغامی نظارت بر این موارد را وظیفه وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی می‌داند و می‌گوید: «ابنیه مورد نظر نه تنها

اجرای طرح‌های عمرانی بدون تأیید گزارشات ارزیابی تسهیل می‌شود. وی فرونشست زمین با شدت بیشتر را از تبعات اجرای طرح‌های بدون پیوست زیست‌محیطی می‌داند.

ارزیابی حذف نشده است

با وجود این مدیردفتر ارزیابی سازمان حفاظت محیط‌زیست در پاسخ به انتقادهای اخیر به حذف رویکرد مبتنی بر «ارزیابی زیست‌محیطی پروژه‌ها» در برنامه هفتم توسعه چنین انتقادهایی را وارد نمی‌داند و به «ایران» می‌گوید: «تهیه‌کنندگان پیش‌نویس این لایحه تغییراتی جزئی در این مورد اعمال کرده‌اند.»

سعید کریمی در این باره می‌گوید: «ارزیابی زیست‌محیطی در لایحه برنامه هفتم توسعه حذف نشده است اما با متن پیشنهادی که به بخش برنامه و بودجه سازمان محیط‌زیست داده بودیم تا آنها به سازمان برنامه و بودجه بدهند و در برنامه هفتم لحاظ شود، تا حدودی تغییر کرده است.»

این مقام مسئول نسخه منتشر شده را غیرقابل استناد می‌داند و می‌گوید: «هنوز متن اصلی برنامه توسعه نهایی نشده و الان نمی‌توانیم بگوییم مستند است.» با وجود این او می‌گوید: «با سازمان برنامه و بودجه در حال مکاتبه هستیم تا متن و ادبیات پیشنهادی ما را جایگزین متن کنونی کنند. همچنین ریاست سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور در حال پیگیری اصلاح این موضوع از طریق هیأت دولت است.»

برخی از کارشناسان می‌گویند: «ماده ۴۵ و ۴۶، هم ارزیابی اثرات دارد و هم ارزیابی راهبردی، اما فقط طرح‌های بزرگ را شامل می‌شود. سازمان باید آیین‌نامه را تهیه کند و مجلس باید برای اصلاح این لایحه دست به کار شود.»

کریمی در این زمینه می‌گوید: ماده ۴۵ به اثرات زیست‌محیطی و ماده ۴۶ به ارزیابی استراتژیکی زیست محیطی مربوط است. در ماده‌های قانون برنامه توسعه به این مقیاس پروژه‌ها اشاره ای نمی‌شود. نوع و مقیاس پروژه در آیین‌نامه‌ها، بخش‌نامه‌ها، دستورالعمل‌هایی که به تصویب هیأت وزیران و سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور می‌رسد تعیین می‌شود. به‌طور مثال سدهای بزرگ، منظر سدهایی با دریاچه بزرگ‌تر از ۴۰۰ هکتار هستند. این سدها منظر مطالعات ارزیابی هستند. شهرک صنعتی بالای ۱۰۰ هکتار مشمول این مطالعات بوده است. از سال ۹۵ به بعد این قید برداشته شد و به عبارتی شهرک‌های صنعتی با هرعنوان و در هر مقیاس مشمول مطالعات ارزیابی زیست محیطی شده‌اند.

آسیب نمی‌بینند که از آسیب نجات پیدا می‌کنند. در غیر این صورت همه اینها بدل به محل تجمع معتادان و حتی بی‌توته سگ‌ها می‌شود.»

تشکیل انجمن خیرین میراث فرهنگی

زمانی که بودجه وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در سال ۱۴۰۲ اعلام شد بسیاری از جمله نماینده‌های مجلس آن را بودجه بسیار اندک برای وزارتخانه دانستند. تلاش وزارتخانه برای گرفتن سهمی از درآمدهای عوارض خروج از کشور که به نام گردشگری گرفته می‌شود به سرانجامی نرسید و مجلس به آن رأی نداد. عزت‌الله ضرغامی هم در بازگشت از مجلس اعلام کرد بودجه‌ای برای افزایش وجود ندارد و باید به سمت خیره‌ها رفت. او چندی پیش از تشکیل انجمن خیرین میراث فرهنگی برای دریافت کمک‌های ارزی و ریالی خبر داد و گفت: «در اساسنامه صندوق احیا این امکان وجود دارد و انجمن خیرین میراث فرهنگی تشکیل می‌شود. ما باید زمینه جذب کمک‌های مردمی به‌صورت ریالی و ارزی را فراهم کنیم. برخی از مردم در خارج از کشور هستند که می‌خواهند به میراث فرهنگی ایران کمک کنند، چه اشکالی دارد که بتوان این کمک‌ها را جذب کرد.»

تلاش وزارتخانه برای گرفتن سهمی از درآمدهای عوارض خروج از کشور که به نام گردشگری گرفته می‌شود به سرانجامی نرسید و مجلس به آن رأی نداد.

پیش

خبر در خبر

ایستا مرتضی ادیب‌زاده، مدیرکل امور موزه‌های کشور درباره ۳۶۰۱ شیء تاریخی که چندی پیش در فرودگاه امام توقیف شده‌بود گفت: نمونه‌های توقیفی فرودگاه امام خمینی که چندی پیش شاهد کشف و ضبط آن بودیم توسط هیأت عالی کارشناسی، مورد بررسی قرار گرفته و کار کارشناسی آثار تمام شده و بزودی گزارش آن برای مقامات قضایی ارسال خواهد شد. در این محموله نیز شاهد آثار اصل و تقلبی هستیم.»

ایرنا سید عزت‌الله ضرغامی، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در بازدید از دو روستای هدف گردشگری شهرستان بیضا در استان فارس بر لزوم شناسایی استعداد‌های گردشگری در مناطق روستایی تأکید کرد و گفت: ظرفیت‌های میراثی و گردشگری روستاها باید بیشتر مورد توجه باشد.

میراث‌ایرا جشنواره توت‌فرنگی کردستان با حضور و استقبال کم‌نظیر گردشگرانی از سراسر کشور در روستای هدف گردشگری شیخان برگزار شد.

ایستا علیرضا رحمتی، معاون مدیرکل و رئیس اداره حفاظت محیط‌زیست شهر تهران ضمن اشاره به کانون متحرک و سنایر آلودگی هوا گفت: یک اتوبوس فرسوده ۲۰ تا ۳۰ برابر و یک موتورسیکلت کاربراتوروی ۱۴ برابر یک خودرو معمولی آلودگی تولید می‌کند.

ایستا فرشید کریمی، معاون گردشگری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان کهگیلویه و بویراحمد گفت: در حال حاضر ۹ اقامتگاه بومگردی در این استان وجود دارد.

ایرنا مهدی خادم ثامنی، مدیرکل دفتر مدیریت پسماند سازمان حفاظت محیط‌زیست از انتخاب مرکز منطقه‌ای کوانسیون‌های بارل و استکهلم در ایران به عنوان یکی از مراکز منطقه‌ای برتر دنیا خبر داد.

میراث‌ایرا مهدی شیرخانی آزاد، سرپرست اداره منابع طبیعی شهرستان سلطانیه گفت: دولت سیزدهم به چمن تاریخی سلطانیه نگاه متفاوت‌تری نسبت به دولت‌های قبلی دارد و احیای این چمن را با تصمیمات و برنامه‌های مختلف در اولویت برنامه‌های خود قرار داده است.

میراث‌ایرا علی محمدی، رئیس اداره میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی تربت حیدریه از اهدای ۸ شیء تاریخی و مردم‌شناسی به موزه دکن تربت حیدریه خبر داد.

ایستا علیرضا مزینانی، مدیرکل حفاظت محیط‌زیست استان تهران گفت: به مناسبت روز جهانی تنوع زیستی، دومین پویش مردمی محیط‌زیست استان تهران با عنوان پویش مهربانی با حیات وحش امروز در منطقه شکار ممنوع کوه سفید دماوند آغاز به‌کار کرد.